

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Commentarii Exegetici In Apocalypsim Ioannis Apostoli

Viegas, Brás

Parisiis, 1615

Cur datus sit Ioanni calamus similis virgæ ad metiendum templum Dei,
altare, & adorantes in eo? Sectio II.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39261

fuis, vt prophetent diebus mille ducentis sexaginta, amicti saecis, id est, circiter tribus annis cum dimidio, viginti scilicet diebus minus: etenim tres anni cum dimidio continent dies mille ducentos octoginta. Deinde hos duos testes appellat duas oliuas, & duo candelabra in conspectu Domini: *Et si quis, inquit, voluerit eis nocere, exiet ignis de ore eorum, & inimicos eorum deuorabit. Et habent potestatem elaudendi caelum, de plura diebus prophetiae isphorici: & potestatem conuertendi aquas in sanguinem, & percussendi terram omni plaga, quotiescunque voluerint.* Quinto. Cum testimonium suum absoluerint, *Babylonia, quae ascendit de abisso mouebit aduersus eos bellum, eosque superabit, & occidet: & corpora eorum iacebunt in plateis ciuitatis magna, quae vocatur spiritu ualiter Sodoma, & Aegyptus, ubi Dominus eorum crucifixus est.* Iacebunt inhumata per tres dies cum dimidio, ex quo habitatores terrae maximam capient animo letitiam, & gratulationis causa inuicem sibi nuntiet munera, eo quod duo illi Prophetae maxime eos cruciauerint. Sexto. Post tres dies cum dimidio praedicti duo Prophetae resurrexerunt summa inimicorum suorum trepidatione, & audita de caelo voce, quae eos iussit in caelum ascendere, ascenderunt in nube inimicis eorum spectantibus: eademque hora factus est tremotus magnus, quo decima pars ciuitatis corruit, & occisa sunt septem hominum millia, reliqui vero timore perculli dederunt gloriam Deo: atque hic concludit Ioannes uisionem sexti Angeli. Tunc de septimo addit septimum Angelum tuba cecinisse, factaque fuisse uoces magnas in caelo, dicentes. *Factum est regnum huius mundi Domini nostri, & Christi eius, & regnabis in secula seculorum, Amen.* Deinde viginti quatuor seniores cecidisse in facies suas, adorantesque Deum dicentes: *Gratias tibi agimus Deus omnipotens, qui es, & qui eras, & qui venturus es: quia accepisti uirtutem tuam magnam, & regnasti.* Denique apertum fuisse templum Dei in caelo, & uisam fuisse arcam testamenti, factaque fuisse fulgura, & uoces, & tremotum, & grandinem magnam. Haec generatim de Ioannis uisione, nunc uerius singula in literalis sensu expendenda.

Cur datus sit Ioanni calamus similis uirgae ad metiendum templum Dei, altare, & adorantes in eo.

SECTIO II.

I.

Hoc capite, ut diximus, incipit iam Ioannes de extremis mundi temporibus, & persecutione Antichristi uaticinari. Primumque iubetur calamo metiri templum Dei, quod non de Salomonis templo, ut potest iam euerso per Titum, sed de Ecclesia, quae illud figurauit, accipiendum esse superius monuimus. Primum igitur sciendum est hunc calamum mensuram esse, non scribendi instrumentum, ut communiter interpretes falso putauerunt: quod quidem manifestius est, quam ut ostendi debeat, cum Ioannes iubeatur eiusmodi calamo non scribere, sed metiri templum Dei: quare haud dubie genus mensurae est. Puto autem eiusdem fuisse mensurae, atque illum calamum, de quo agitur Ezech. 40. qui dicitur fuisse sex cubitorum, & palmi, palmi inquam, id est, quatuor digitorum, ut eo loco interpretatur D. Hieron. *Ezech. 40. 3. Ecce uir cuius erat species quasi species aris, & funiculus lineus in manu eius, & calamus mensura in manu eius.* Pro cuius rei maiori expositione est aduertendum apud Hebraeos fuisse mensuram quandam appellatam *Taphat*, quae continebat palmum sumptum non secundum quantitatem manus, ut extensa ab extremitate pollicis usque ad minimi digiti summitatem, sed secundum quantitatem quatuor digitorum secundum latitudinem, quam ob causam sumebatur pro breui, & exigua quantitate, uelut *Psal. 38. 60. Mensurabiles posuisti dies meos*, Hebraice *palmares*, id est, breuissimos, quod

quod ad breuitatem vitæ exprimendam maximè pertinet. Rursus notandū est ex Lyrano in comment. super 40. cap. Ezech. duplicem fuisse apud Hebræos cubitū, vnum legalem, siue Sanctuarij, alterum communē, & vulgarem: legalemque fuisse maiorem, imò omnia pondera, & mensuras Sanctuarij, quæ nimirum inseruiebant ponderandis, & mensurandis rebus sacris, maiores fuisse illis, quarum vsus erat in rebus communibus, & profanis. Itaque cubitus legalis continebat sex te-phaim, siue palmos, vt actor est Moyles Gerundenis super sextum caput Genes. cubitus autem communis quinque tantum palmos, quanta videlicet est vniuscuiusq; hominis mensura à cubito vsque ad extremos digitos: quo fit, vt cōmunis cubitus non esset certus, & status, cum non eadem sit omnium hominū mensura.

Aduerte etiam cubitū Sanctuarij longè diuersum fuisse à cubito Geometrico: quippe cum Geometricus cubitus contineat sex cubitos cōmunes, vt asseruit D. August. li. 15. de ciuitate. c. 27. cuiusmodi cubitos fuisse eos, de quibus loquitur sacra Scriptura Gen. 6. cum ait arcam Noe habuisse trecentos cubitos longitudinis, quinquaginta latitudinis, & triginta altitudinis, docet Origen. hom. 2. in Genes. quæ citat, & sequitur D. August. deo proximè citato, Beda in cōment. super Genes. Rupert. li. 4. in Genes. c. 18. Abul. q. 16. in Genes. Gloss. interlin. in caput 6. Genes. & Georg. Venet. tomo 1. problematum in sacram Scripturam sect. 2. probl. 82. & in Harmonia cant. 1. ton. 6. c. 3. Ex dictis perspicuū cubitū Sanctuarij continuisse cubitum, siue vnam cōmunem, & præterea vnum palmum siquidem erat mensura sex palmorum id quod probat Lyranus loco citato ex cap. 43. Ezech. vbi ita legimus. *Ista autem mensura altaris in cubito verissimo, qui habebat cubitum, & palmum.* Quo loco cubitum, verissimū appellat cubitum Sanctuarij, eumque dicit habere cubitum, nimirum cōmunem, & palmum, hoc est, sex palmos, cum cōmunis cubitus quinque tantum palmos cōtineret. Igitur si calamus hic datus Ioāni eiusdē erat mēsuræ, vt videtur verisimile, cum illo, qui datus fuit Ezech. fuit mensura continens sex cubitos, & palmum. Obiter hic illud est obseruandū non sine mysterio mensuras rerum sacrarū fuisse maiores communibus, vt intelligamus largiores, & liberaiores nos esse oportere in metiendis diuinis, & æternis, quàm humanis, & temporalibus: itaque largius metienda esse ea, quæ Deo, quàm quæ mundo offerantur.

Secundò est obseruandum duplicem mensuram adhibitam esse à Deo ad Ecclesiam metiendam, calamum videlicet mensuræ tum hoc loco, tum Ezech. 40. & præterea funiculum eodem capite Ezech. pro quo Septuag. transtulerunt, *Funiculum camentariorum, seu adificatorum*, eiusdēque fit mentio Zachar. 2. vbi apparuit Prophetæ vir habens in manu funiculum mensuræ ad metiendam Hierusalem; vt videret quanta esset latitudo eius, & quanta longitudo: quem locum ad Ecclesiam pertinere docent omnes ferè interpretes. Ratio verò huius duplicis mēsuræ ea est, quia in qualibet fabrica multa sunt, quæ solidam mensuram desiderant, cuiusmodi est calamus, siue virga: alia, quæ flexibilem, vt angulorum flexiones, cuiusmodi est funiculus. Et quoniam multa alia etiam sunt, quæ mensurari non possunt, sed tantum ponderari, idcirco præter calamum, & funiculum trutinæ, & statere adhibentur ad Ecclesiam supellectilia diiudicanda: quam ob causam dicitur 4. Reg. 21. *Extendam super Hierusalem funiculum Samaria, & pondus domus Achab, seu vt legit Diuus Chrysostomus homil. in Psalm. 95. Extendam in Hierusalem mensuram Samaria, & trutinas domus Ephraim.* Tertio est aduertendum non dæui Ioanni simpliciter calamum, sed calamum similem virgæ ob ea, quæ paulò post de punitio-ne dicenda sunt: quoniam Nicol. Zeger. in suis annotationibus super Apocalypf. velit eiusmodi calamum dici similem virgæ, id est, scepero regali, cuius

Duplicis cubi-
tus apud He-
bræos legalis
& vulgaris.
Lyranus.

Moyf. Gerū.

II.

Cubitus lega-
lis à Geome-
trico quàm
diuersus.
D. August.
Gen. 6.
Origen.
D. August.
Beda.
Rupert.
Abalens.
Gloss. interl.
Geor. Ven.
Cubitus lega-
lis quos contine-
bat palmos
Lyranus.
Ezech. 43. 13.
Largius Deo
quàm mundo
offerendum.

III.

Ezech. 40.
Septuag.
Zachar. 2.

Duplex mē-
sura ad Ec-
clesiam me-
tendā q. 20.
sum data.

4 Reg. 21. 1.

D. Chrysost.

Zegerus.

etiam ratio à nobis perstringenda est.

III.

In puniendo,
& remunerando iustis
Dei.

His igitur animaduersis nihil aliud est præcipi Ioanni, vt templum metiatur, nisi vt videat, quæ, & quanta sint Ecclesiæ, hoc est, fidelium siue merita, siue demerita, vt pro eorum magnitudine Deus hæc quidem puniat, illa remuneret. ostendatque se iustitiam, & iniquitatem facere: atque hæc sit in hunc locum prima obseruatio. Secunda est calamum hunc fuisse sex cubitorum legalium (qui longiores sunt communibus) & præterea palmi, qui palmus, vt plerique volunt, non erat de ratione mensuræ, sed ad tenendum manu calamum, vt videlicet Ioannes calamum apprehédens vnum eius palmum clauderet manu, & reliqua parte, id est, sex cubitis mensuraret: verum siue solis sex cubitis, siue integro calamo mensurauerit, vt communiter fidei solet, illud colligimus voluisse Deum, vt Ioannes facris, id est, maioribus mensuris, quàm sunt communes, in Ecclesiæ dimensionibus vteretur, quo intelligeremus non debere nos esse in Dei cultu paruis, & communibus mensuris contentos, sed maiores in eo genere remanere mensuras à nobis esse exigendas, ex postula, idumq; cur maiori conatur, & a la critate Dæmoni, quàm Deo seruiamus: imo cur plures Dæmoni, quàm Deo seruiant. De qua iniqua conditione conqueritur Dominus Mich. 7. *Vt mihi: quia factus sum, sicut qui colligit in autumno racemos vindemiæ, seu (vt Septuaginta transtulerunt) Vt mihi: quia factus sum, sicut qui congregat stipulam in messe. Non est bonus ad comedendum: prae quo quis seruis desiderauit anima mea. Perijt sanctus de terra, & rectus in hominibus non est.* Vbi cernis conqueri Deum, quodd Ecclesiam Dæmon quasi vineam vindemiet, omnemque fructum colligat, & sibi tantum supersint paucissimi racemi, qui per incuriam solent vindemiatores fugere: & iuxta translationem Septuagint. quod Dæmon triticum colligat, sibi que solæ stipulae, & paleæ relinquuntur.

Id Dei cultu
maioribus
mensuris
vendum.

Mich. 7. 1.
Septuag.
Quod plures
demoni, quàm
sibi seruiant,
conqueritur
Deum.

V. Calamus cui
virga dicitur
similis.
Psal. 44. 7.
Paraph. Chal.
Psal. 2. 9.
Timendus
Deum etiam
ante senten-
tiam.

Ezech. 7. 6.
D. Hieron.
Iustitia diu-
na peccatis
quasi aquis
pullulat, &
irrigatur.

VI. Ad Deum,
vt mundi
Principem
pertinet ho-
mines iudi-
care.

Ezech. 7. 6.
D. Hieron.
Iustitia diu-
na peccatis
quasi aquis
pullulat, &
irrigatur.

VI. Ad Deum,
vt mundi
Principem
pertinet ho-
mines iudi-
care.

Ezech. 7. 6.
D. Hieron.
Iustitia diu-
na peccatis
quasi aquis
pullulat, &
irrigatur.

Ezech. 7. 6.
D. Hieron.
Iustitia diu-
na peccatis
quasi aquis
pullulat, &
irrigatur.

Ezech. 7. 6.
D. Hieron.
Iustitia diu-
na peccatis
quasi aquis
pullulat, &
irrigatur.

Ezech. 7. 6.
D. Hieron.
Iustitia diu-
na peccatis
quasi aquis
pullulat, &
irrigatur.

Ezech. 7. 6.
D. Hieron.
Iustitia diu-
na peccatis
quasi aquis
pullulat, &
irrigatur.

Ezech. 7. 6.
D. Hieron.
Iustitia diu-
na peccatis
quasi aquis
pullulat, &
irrigatur.

Ezech. 7. 6.
D. Hieron.
Iustitia diu-
na peccatis
quasi aquis
pullulat, &
irrigatur.

Ezech. 7. 6.
D. Hieron.
Iustitia diu-
na peccatis
quasi aquis
pullulat, &
irrigatur.

Ezech. 7. 6.
D. Hieron.
Iustitia diu-
na peccatis
quasi aquis
pullulat, &
irrigatur.

Ezech. 7. 6.
D. Hieron.
Iustitia diu-
na peccatis
quasi aquis
pullulat, &
irrigatur.

Ezech. 7. 6.
D. Hieron.
Iustitia diu-
na peccatis
quasi aquis
pullulat, &
irrigatur.

Ezech. 7. 6.
D. Hieron.
Iustitia diu-
na peccatis
quasi aquis
pullulat, &
irrigatur.

Ezech. 7. 6.
D. Hieron.
Iustitia diu-
na peccatis
quasi aquis
pullulat, &
irrigatur.

Ezech. 7. 6.
D. Hieron.
Iustitia diu-
na peccatis
quasi aquis
pullulat, &
irrigatur.

Ezech. 7. 6.
D. Hieron.
Iustitia diu-
na peccatis
quasi aquis
pullulat, &
irrigatur.

Ezech. 7. 6.
D. Hieron.
Iustitia diu-
na peccatis
quasi aquis
pullulat, &
irrigatur.

Ezech. 7. 6.
D. Hieron.
Iustitia diu-
na peccatis
quasi aquis
pullulat, &
irrigatur.

Ezech. 7. 6.
D. Hieron.
Iustitia diu-
na peccatis
quasi aquis
pullulat, &
irrigatur.

Ezech. 7. 6.
D. Hieron.
Iustitia diu-
na peccatis
quasi aquis
pullulat, &
irrigatur.

Ezech. 7. 6.
D. Hieron.
Iustitia diu-
na peccatis
quasi aquis
pullulat, &
irrigatur.

Ezech. 7. 6.
D. Hieron.
Iustitia diu-
na peccatis
quasi aquis
pullulat, &
irrigatur.

Tertia obseruatio est dici calamum similem virgæ, primum propter iustitiam diuinam æquitatem, & rectitudinem, iuxta illud Psal. 44. *Virga æquitatis, siue, directionis virga regni tui. Dilexisti iustitiam, & odisti iniquitatem, siue, vt reddidit Paraphr. Chaldaicus: Regnum rectum sceptrum regni tui.* Quo eodem sensu exponendum est illud Psal. 2. *Reges eos in virga ferrea, id est inflexibili.* Deinde ipsa mensura est instar virgæ, vt timeamus Deum iudicem, vt pote paratum statim virga cedere, quæ nocentem in mensurando repererit: itaque vel in ipso iudicio ante sententiã timendus est Deus: cum ipsa mensura, siue iudicium iam speciem virgæ gerat, & supplicium minetur. Nec mirum, cum ipsummet peccatum quãdo suscipitur, iam tunc dicatur germinare virgas, quibus peccator verberetur, vt eleganter habes expressum Ezech. 7. *Scietis, quia ego sum Dominus percutiens. Ecce dies, ecce venit, floruit virga germinauit superbia. Quem locum D. Hier. hoc sensu interpretatur: Floruit virga quæ multo vobis tempore minabatur, & de flore fructum plagarum parturit: superbia vestra germinabit, quod merebamini.* Itaque iuxta D. Hier. expositionem peccata Hebrææ gentis florere fecerunt virgam diuinæ iustitiæ, & fructum plagarum parturire, vt indicetur diuinam iustitiam peccatis quasi aquis irrigari, vt floreat in virgas, & fructum plagarum, ac verberum producat. Significatur etiam ipsammet superbiam Hebræorum germinasse virgas, quibus à Deo verberarentur.

Quarta obseruatio iuxta sententiam Nicol. Zegeri paulo supra commemoratam. Calamus mensura erat similis virgæ, id est scepro regali, quoniam ad Deum tanquam Principem, ac Regem huius vniuersitatis pertinet homines metiri, hoc est, iudicare, & pro ratione meritorum vel præmij, vel supplicij afficere: id quod disertis verbis habes expressum in ipso lib. Gen. vestibulo, cū dicitur: *In principia*

creavit Deum calum, & terram. Vbi pro eo, quod nos habemus, Deum, est Hebraicè *Elohim*, id est, iudices: cur enim Deus, cum se orbis effectorem denuntiat, iudicem appellat? aut quam habet creatio eum iudicio cognationem, siquidem mundi fabrica à Dei omnipotentia potius, quàm à iustitia profecta est? Duplicem affert Card. Caiet. responzionem: vna est idcirco adhibitam esse vocem *Elohim*, id est, iudices in mundi creatione, quoniam Deus in condendis creaturis quandam districzionem iustitiæ rationem seruavit suos cuique gradus, ordinem, & locum iuxta singularum naturam tribuendo, quem admodum eleganter Tertul. li. 2. aduersus Marcionem c. 12. explicauit his verbis. *A primordio, inquit, creator tam bonus, quàm & iustus: bonitas eius operata est mundum, iustitia modulata est.* Vbi cernis ex Tertulliani sententia diuinam iustitiam orbem veluti citharam coccinasse, creaturasque omnes tanquam fides argutissimas suis qualque locis dispoisisse quodam veluti iustitiæ iure, propterea enim hoc ad iustitiam, non ad bonitatem, aut poenitentiam retulit, quod naturæ singularum exposcebant, vt suauissimus ex omnibus concentus, qui Dei tum potentiam, tum sapietiam sonaret, mirificè redderetur: id quod magis adhuc exponens subiunxit: *Iustitia opus est, quod inter lucem, & tenebras, inter diem, & noctem, inter calum, & terram separatio pronuntiata est, ita vt bonitas concepit omnia, iustitia distinxit situs, habitus elementorum, motus status, ortus: occasu singulorum iudicia sunt creatoris.* Hæc ille. Altera Caiet. responzio, quæ ad nostrum facit institutum, ea est voluisse Deum, vt existimaremus ad ipsum iure creationis iudicium mundi pertinere, vt ipse idem, qui orbem condidit, eo ipso, quod condidit, eundem iudicaturus crederetur: atque ad id significandum hoc loco suo ipse regali scepro tanquam calamo mensuræ vsurum se esse demonstrauit, cum Iohanni mensuram scepro regali similem dedit.

Quinta annotatio. Non solum funiculo, sed etiam calamo in Ecclesia mensuranda vitur: quia non solum obliquitatem fabricæ, cui metiendæ inseruit funiculus, id est, prauas, & intortas actiones: sed etiam ipsam ædificij rectitudinem, cui cognoscendæ calamus adhibetur, id est, ipsa etiam bona opera diiudicat, & examinat, iuxta illud Pl. 74. *Cum accipero sēpus, ego iustitias iudicabo: & meritò, quoniam verissimum est illud, quod pronunciauit Elai. c. 64. Quasi pannus menstruatus vniuersa iustitia nostra.* Nec vero his duobus mensurarum generibus contentus stateras etiam, ac trutinæ adhibet, vt diximus, ad examinanda videlicet subtilissima, ac minutissima quadam humanarum actionum pondera, quibus neque calamus, neque funiculus inseruiunt, adhibitæ ad eam rem granorum, & serupulorum momētis, quibus in suis stateris curiosi aurifices vt solent: quam exactam ponderandi rationem Deus seruasse describitur Prou. 16. *Omnes via hominis patent oculis eius: spirituum ponderator est Dominus, quid enim spiritu aut leuius, aut subtilius: Cum igitur spiritus ipsos, hoc est, intimas, & subtilissimas cogitationes, & intentiones animorum Deus ponderare dicitur, exactissima sanè, & subtilissima iudicij eius statera indicatur, in qua, vel ipsi leuissimi spiritus quid ponderent, intelligitur.* Sic Regis Baltharis non externa tantum facta, sed intimas etiam cogitationes, arcanaque mensurationem Dominum ponderasse disertis verbis significatum est Dan. 5. cum dicitur: *Et hec, id est, (interpret. Dan.) appensus es in statera, & inuentus es minus habens.* Huius rei figuram habes Leu. 27. *Omnia aestimatio scilicet & anctuarij ponderabitur: nam ad pondus scilicet Sanctuarij in statera exigebatur pretium rerum, quæ Deo offerrebantur, indicaturque Deum ad pondus Sanctuarij, id est, ad strictissimum quoddam examen reuocare, & exigere vniuersas hominum actiones.* Sexta, & postrema obseruatio. Mensuratur templū, & altare, & adorantes in eo.

Caietanus.
In mundi fabrica iustitia rationem seruauit Deum.
Tertull.

Iudicium mundi creationis iure ad Deum pertinet.

VII.
Non praua solum, sed bona etiam opera diiudicat.
Deus.
Psal. 74. 3.
Isai 64. 6.
Dei iustitiam strictissimam.

Prou. 16. 2.

Dan 5. 27.

Leu. 27. 25.

VIII.

Primo quidem aspectu apparet hoc loco Sacerdotes, & Levitas, quibus solis in templum, & interius atrium, ubi erat altare holocausti, aditus patebat, intelligendos esse, eosque potissimum iudicandos, quippe quos maxime deceat probitatem colere & virtutis facem aliis præferre. Vnde Ezech. 9. sex illi viri, qui Prophetæ apparuerunt, habentes vasa interfectionis in manu sua misique erant ad peccata vrbis vindicanda, steterunt iuxta altare æneum, id est, altare holocausti, de quo etiam hic est sermo, dictumque est illis: *Sanctuarium meo incipite.* Verum generalius puto accipiendam hanc templi, & altaris mensuram, intelligendosque esse omnes in vniuersum fideles, quippe qui proprie templi, & altaris nomine censentur, iuxta illud Pauli. Cor. 3. *Ne scitis quia templum Dei estis?* Cum vero subiungitur: *Eos autem, qui foris templum sunt, eijce foras, & ne metiaris illos,* omnes Hæretici, & Schismatici, Iudæi, infidelisque significantur: hi enim extra templum, hoc est, extra Ecclesiam sunt. Dicitur autem hoc atrium datum Gentibus: quoniam omnes eiusmodi Antichristo, eiusque sectatoribus adiungentur: qui merito Gentes appellantur, quoniam omnes sectatores Antichristi non verum Deum, sed ipsum solum Antichristum adorabunt. Itaque hos omnes Deus metiri, id est, iudicare prohibet: quoniam iuxta Christi Domini sententiam Ioan. 3. *Qui non credit, iam iudicatus est.* Vnde Leu. 27. dicitur: *Omnia decimarum bonis, & ovibus, & capris, quæ sub pastoris virga transeunt, quicquid decimam venerit, sanctificabitur Domino.* Quo loco obserua non sine mysterio dictum esse: *Quæ sub pastoris virga transeunt,* ducta similitudine à pastoribus, qui virga solent pecus numerare; qua similitudine duo significantur. Vnum est Deum gregem fidelium solere virga numerare, quoniam, quos diligit, castigat, & non recipit in æterna illa, ac semper virentia beatitudinis pascua, nisi quos hic virga numerauerit, id est, laboribus, & tentationibus exercuerit. Alterum est, quod annotauit Glossa, & ad rem præsentem pertinet, non placere Deo decimas pecorum, nisi sint eorum, quæ sub pastoris virga transeunt, id est, Christi crucem, & fidem amplectuntur: quam obrem Gentiles omnes, & Iudæos, & in vniuersum omnes infideles metiri prohibetur Ioannes, siquidem cum fidem non habeant, & idcirco iudicati iam sint, non erat, cur in iis mensurandis immoraretur.

De numero, situ, & ordine atriorum templi Salomonis.

S E C T I O I I I.

I. **N**ON possunt rectè intelligi ea, quæ Ioannes differit de mensura templi, & altaris eo vel maxime, quod adiciat præceptum sibi fuisse, ne atrium, quod foris est, metiretur, nisi perspecta omnino sint atriorum Salomonis templi, ad quod hic alluditur, numerus, situs, ac dispositio. Quod igitur ad numerum pertinet, plura in templo Salomonis fuisse atria dubitari non potest, cum dicat Regius vates Psalm. 133. *Qui statis in domo Domini, in atris domus Dei nostri:* & legamus 4. Reg. 21. de Manasse, quod extruxerit altaria vniuersæ militiæ cæli in duobus atris templi Domini. Verum quot ea fuerint, non est in sacris literis expressum: communis tamen Doctorum opinio, & vera, est quatuor fuisse atria in Salomonis templo: ita sentiunt Beda libro de templo Salomonis cap. 16. Cassiod. in Pandectis ab eodem Beda citatus, Magist. hist. Schol. 3. lib. Reg. cap. 14. & sequentibus, Lyran. Hugo Card. Carthusian. in comment. super 6. caput tertij libri Regum, Abul. lib. 3. Reg. cap. 6. qu. 20. & 21. Arias Mont. in tractatu suo de templi fabrica, Genebrardus lib. 1. suæ Chronographiæ, & alij communiter, à quibus immerito recedit Ribera lib. 1. de fabrica templi cap. 16. dicit tantum agnoscens atria in Salomonis templo, tametsi plura in templo Herodis, quod confundi à ci-

tatis